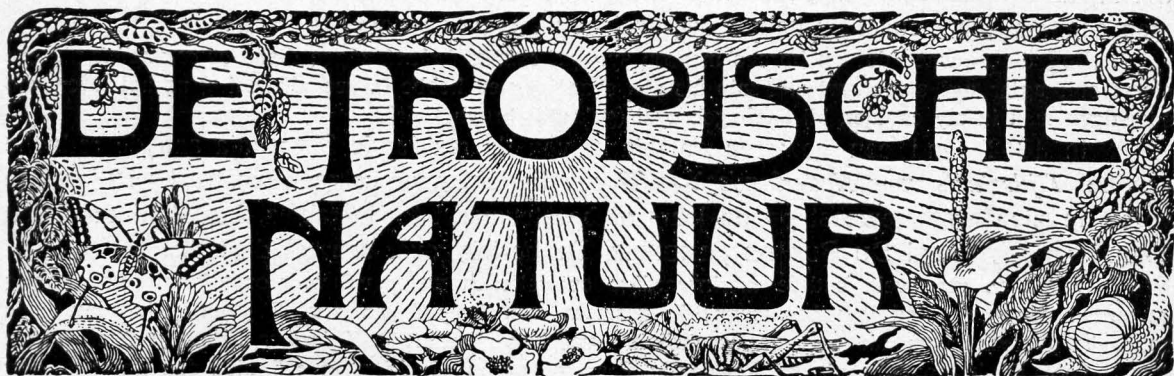

J-T

Redactie:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Red.-Secretaris.*
Buitenzorg.
 Dr. K. W. DAMMERMAN, *Buitenzorg.*
 Dr. H. C. DELSMAN, *Weltevreden.*

Levend en Dood Materiaal te zenden aan:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

C. A. BACKER.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 EDW. JACOBSON.
 S. LEEFMANS.
 J. C. VAN DER MEER MOHR JR.
 Dr. D. F. VAN SLOOTEN.
 J. W. A. VAN WELSE.

Prijs voor niet-leden der N. I. N. H. V. per jaar f 8.50.

INDISCHE MONSTRUOSITEITEN.

Eene Inlandsche diergaarde, gelijk VALENTIJN die in den dalem van den regent van Gresik aanschouwde en gelijk, in later tijd, de Mangkoenegaran te Solo te zien gaf, onderscheidde zich van eene Europeesche hierin, dat er vaak de een of andere monstruositeit uit de indische dierenwereld aanwezig was.

De perverse voorliefden van Javaansche vorsten, hun zin voor het groteske en abnormale, deden hen belang stellen in die afwijkingen van het ras, welke men gewoon is spelingen der natuur te noemen. En die zucht gold niet alleen de dieren, maar ook de menschen. Vandaar de aanwezigheid aan voorname Inlandsche hoven van „witte negers”, albino's van het Maleische ras, en van mismaakte dwergen. Eene menschelijke karikatuur gelijk Justus VAN MAURIK die aanschouwde (en afbeeldde) onder de Zondag-bedelaars voor het Hotel Wisse te Batavia (Indrukken van een Totok, 215), zou in een kraton der Vorstenlanden allicht opgeld gedaan hebben. Evenzoo een mensch met een rudimentairen staart — indien men daarop beslag had kunnen leggen. Het geloof, dat er zulke wezens bestonden, was oud genoeg; men zocht het type onder de Dajaks op Bornéo, eerder dan onder de orang pèndèk op Sumatra of de orang kalang op Java, maar 't zou bij de hypothese blijven.

Toch mocht het opmerkelijk heeten, dat dit geloof zich zoo lang handhaafde; ook in Europa onder personen met eene aanzienlijke universeele kennis. De geleerde burgemeester-bewindhebber Nicolaas WITSEN schreef in 1712 aan zijn vriend Gysbert CUPER,

dat hij de opgave van den Franschen schrijver LUCAS over het bestaan van een éénbeenig menschenras „als beuseling hadde overgeslagen”, om dan voort te gaan:

„Dog dit is waer dat op borneo mensen syn *qui caudas habent*, segge diens *os coxendicis* als een staert stijf agter uyt steekt, weynig min als een span lang en hebbe ik een aftekening na het leven van sodanigen man in my cabinet, hij heeft gekruyst (gekruld) bruyen Hair”.

In 1842 zond een gewezen secretaris van de residentie Soerabaja aan de redactie van het *Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië* een bericht over hetgeen omstreeks 10 jaren te voren te zien was geweest op de jaar- of beestenmarkt te Soerabaja, ingesteld door den commissaris-generaal DU BUS DE GISIGNIES. De berichtgever schreef daarvan:

„Onder de zeer vele andere merkwaardige curiositeiten waren wij voor onze kermis ook magtig geworden een staartkind van het mannelijk geslacht, een jongen van p.m. 7 jaren en in allen deele volmaakt overeenstemmende met de beschrijving voorkomende in de *Leipziger Zeitung*. Deze jongen was, geloof ik, herkomstig uit de Residentie Passaroeang en, bedrieg ik mij niet, dan waren er nog twee of drie soortgelijke staartkinderen verkrijgbaar, waarvan evenwel, zoowel om de uitgaven als het mindere piquante van het vertoonen van gelijke voorwerpen, afgezien is geworden. Boven en behalve het medegedeelde nopens deze menschen met staarten in het aangehaalde Duitsche blad is nog de opmerkenswaardige bijzonderheid door duizenden te Sourabaya kunnen worden gadegeslagen, namelijk dat deze staart, die oogenschijnlijk eene verlenging van den ruggegraat is, al den tijd dat het kind vrolijk en zonder gemoedsaandoeningen was, leenig en slap was, maar dat dezelve, zoo ras het kind geplaagd werd, schreide of in drift ontstak, in eene gestrekte spanning geraakte en zeer hard en stijf werd, ter overtuiging van welk phenomenon de arme jongen nog al zeer geplaagd is geworden. Vorenstaande mededeeling is geverifieerd en kan door vele van Sourabaya's ingezetenen worden geconstateerd, behalve nog de in leven zijnde medecommissarissen” ¹⁾.

De redactie van het tijdschrift zag in dit aldus beschreven individu slechts een speling der natuur en vond daarin geen bewijs voor de stelling van de Leipziger krant, dat er op Java menschen met staarten waren. In Duitschland bleef het onderwerp intuschen nog geruimen tijd onder de aandacht. Dr. MOHNICKE zond daarover zijn geschrift *Ueber geschwänzte Menschen* in de wereld; en de natuuronderzoeker Carl BOCK ondernam eene reis naar het binnenland van Bornéo, in de hoop van onder de Dajaks de staartmenschen te zullen aantreffen, aan wier bestaan reeds Nicolaas WITSEN geloofde. Doch die reis liep vruchteloos af. En de berichten over de orang pèndèk of sedepa op Sumatra (Redjang), voor zoover de lichaamsbouw van die raadselachtige boschbewoners waargenomen kon worden, gewagen evenmin van een staart of staartvormig aanhangsel, ofschoon men zulk een kenmerk wel in de eerste plaats bij zulke primitieve wezens zou zoeken.

Onder de afwijkende typen in de diergaarde van prins Mangkoe Negara te Solo bevond zich indertijd een wild varken, waarvan de slagstanden van de bovenkaak, in plaats van zijdelings, door den neus waren uitgegroeid. Afwijkingen van het gewone type waren bij deze diersoort niet zeldzaam, ofschoon in Oostindië nimmer werden aangetroffen zulke exemplaren als in Westindië, afgaande op hetgeen daarover in WITSEN's correspondentie voorkwam, nl.:

„Dat in America verkens zijn, die de navels op de rug dragen, is waragtigh, sij vallen veel op Suriname en mij dunkt dat ik er een van hebbe gesien, dog dese navel is van een andere gedaente als die van de padden welcke de jongen op de rug dragen. 't Sijn niet alleen simpele luchtgaten, maer opregte navels, gelijk andere verkens op den buyck hebben”.

En dit Surinaamsche boschvarken was nog niet zoo zonderling als de beide wilde zwijnen van het eiland Ceylon, — de vroegere Hollandsche kolonie, — die in plaats van vier slechts twee pooten hadden. Zoo zonderling was deze afwijking, dat de echtheid van deze monstrositeit den natuuronderzoeker eenigszins verdacht moest voorkomen, te

¹⁾ Tijdschr. v. N. I. 1842, 1, 411.

meer omdat de wedergade van deze op twee beenen balanceerende varkens elders op den aardbodem niet kon worden aangewezen (fig. 1). Wel is waar was ook op Java eens een wanscheppel met zulk een tekort van beenen voor den dag gekomen, doch dit behoorde tot het paardenras, en het stierf kort na de geboorte, terwijl die Ceyloneesche varkens volwassen werden en daarvan de kenteekenen vertoonden. Over dat tweebeenige specimen van het geslacht *equus* vermeldde het Daghregister van het kasteel Batavia onder dagteekening van 15 Juni 1678:

„Nademiddach wert alhier binnen het Casteel voor de puye van Zyn Edelheits (des gouverneur generaals) wooninge gebracht een jongh gewurpen veulen van een paert, noch levendich, hebbende maer

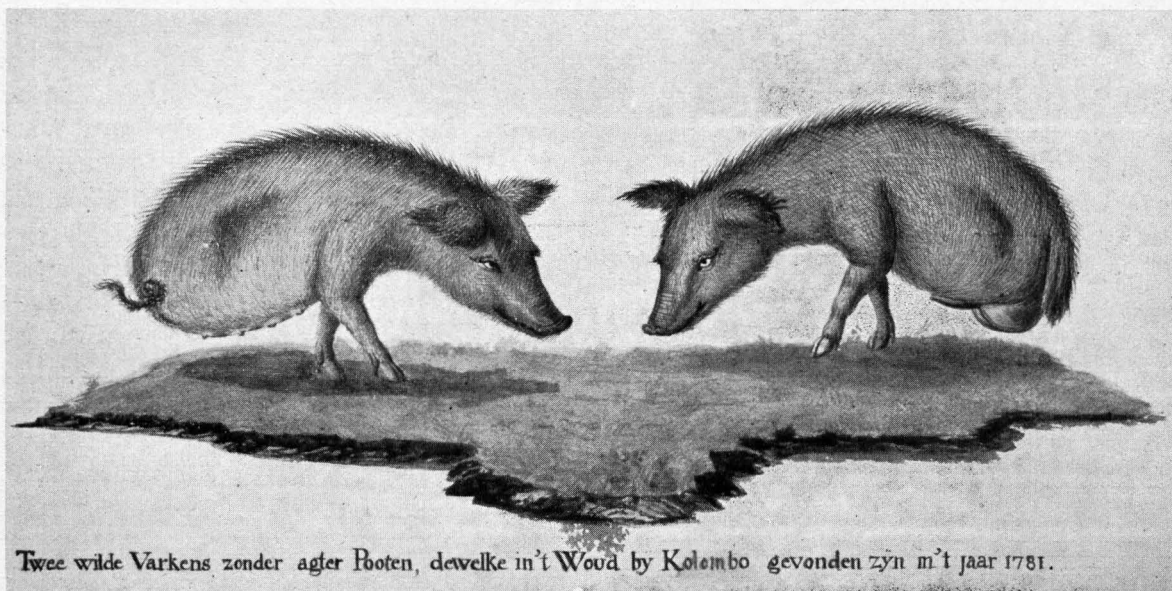

Fig. 1 Tweepootige varkens.

twee achterste beenen ende van de voorste gansch geen teeken, zynde echter van de bovenborst af tot aan de buyck toe geheel bewassen, ende voorts het hoofd ende den hals mitsgaders het boven- en achterlijf van een behoorlijke gestalte, doch is 't zelve niet langh daarna gestorven”.

De averechts gegroeide slag tanden van het wilde varken te Solo waren nog niet te vergelijken bij die van het babiroesa of hertzwijn op Selébès, welke meermalen zoo sterk gebogen waren, dat ze aan de krul van een ouderwetsche Hollandsche schaats herinnerden.

Het zou de natuurkundigen van de oude school, vader MARTINET bijv. in zijn *Katechismus der Natuur*, in twijfel gebracht hebben omtrent de juistheid der stelling, dat die natuur zich nooit vergist in de doelmatigheid der wapenen, waarvan de Voorzienigheid alle schepselen heet voorzien te hebben. Met tanden in de opperkaak, welke zich achterwaarts kromden en boven de oogen den schedel raakten; daarbij met zulke lange, op horens gelijkende slag tanden in de onderkaak, kon het dier zich niet voeden gelijk het gewone boschvarken, dat met zijn snuit den grond omwoelt. Het moest veelal zijn toevlucht nemen tot laaghangende, of afgevalen vruchten. Bij oude exemplaren bereikten de bovenste tanden eene lengte van 8 tot 10 duim (fig. 2). Sommige schrijvers stonden de meening voor dat het dier ze gebruikte als haken, om den kop op eenig voorwerp te doen rusten. Zoo schreef J. OLIVIER in zijne *Land- en Zeetogten*:

„Deze dieren zijn ook op het eiland Sumatra. Zij paren nimmer met het hert noch met het wilde zwijn, maar leven in afzonderlijke troepen. Met de slagstanden hangen zij aan de takken der boomen, wanneer zij rusten”.

Intusschen werd hun ook dit ondoenlijk, zoodra de uiteinden der gekromde tanden den schedel naderden. Anderen geloofden, dat die monsterachtige krullen het dier dienstig waren om zich in de tropische wildernis de oogen te beschermen tegen stengels en doornen. Doch alsdan stuitte men op het feit, dat het vrouwelijk dier, 't welk aan dezelfde invloeden was

blootgesteld, zulke abnormale tanden *niet* bezat. De natuuron-derzoeker A. R. WALLACE geloofde, dat die slagstanden aan de voorvaderen van het geslacht

eenmaal nuttig waren en toen even sterk afsleten als ze groeiden, maar dat ze, door verandere levensvoorwaarden overtollig geworden,

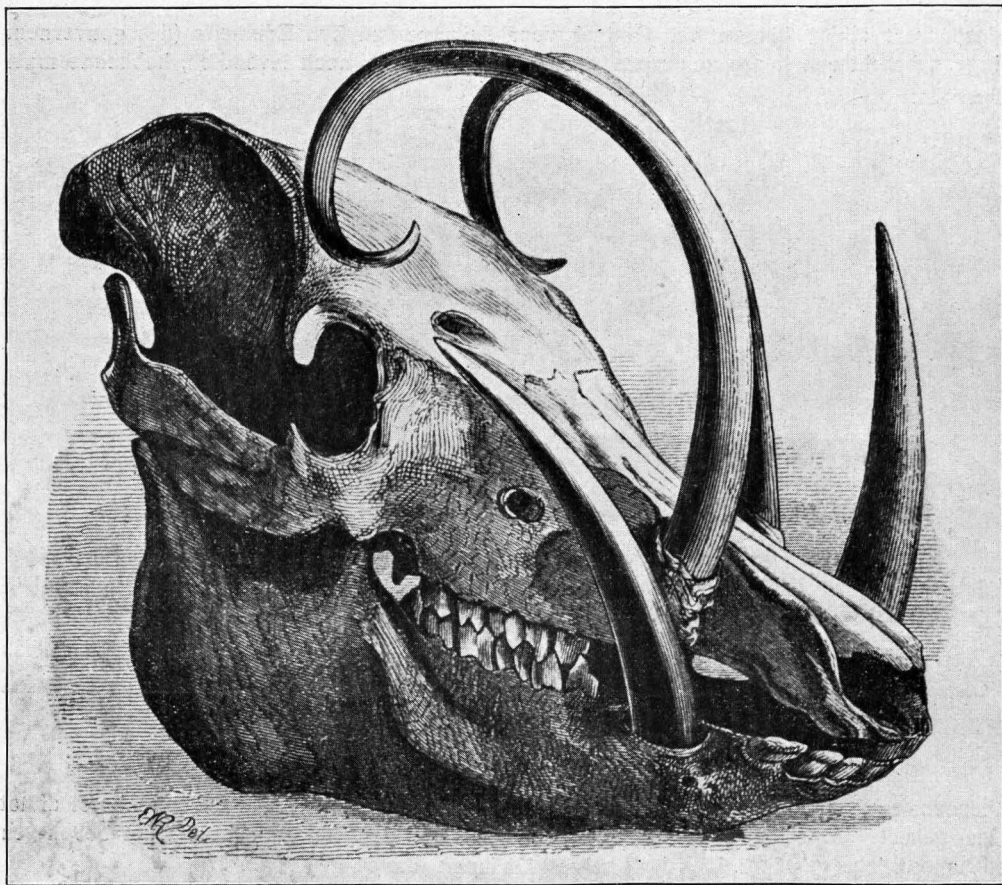

Fig. 2 Schedel van een hertzwijn.

zich tot zulk eene buitengewone lengte ontwikkelden. Evenals bijv. de snijtanden van een bever of konijn steeds zullen doorgroeien, wanneer ze niet door het gebruik en door de wrijving op de tegenovergestelde tanden worden afgeslepen.

Bij oude hertswijnen waren gave tanden echter nog zeldzamer dan bij oude menschen. Veelal waren ze afgebroken, alsof het dier in een gevecht was geweest met andere van zijn soort. Wellicht gebruikte de babiroesa de scherpe, zijwaarts uitgebogen tanden der onderkaak op de wijze der wilde varkens als stootwapen, zoodat het gemis daarvan, ten gevolge van een gevecht, over zijne minderheid tegenover andere mannetjes besliste. Vader CATS zou van het hertzwijn met defecte slagstanden allicht iets dergelijks gezegd hebben als van een rund zonder „wipper-wap” te midden van een zwerm vliegen:

Siet, niemand kent zyn eygen goet,
Tot hy het eens ontberen moet.

Onder het gevogelte in de vorstelijke bassecour te Solo zag men ettelijke van die kippen met verkeerd staande veeren gelijk VALENTIJN ze in den dalem te Gresik aantrof, en gelijk ze in de Javasche desa niet zeldzaam waren. Soms waren ze ook in een vaderlandsch kippenhok te vinden, getuige de plaats in *Willem Leevend*, waar tante Martha aan haar nichtje Daatje de merkwaardigheden laat zien van het buitentje *Zeemansrust*, „dat mijn man met God en met eere heel uit Oostinje gehaald heeft”. Met trots toont zij daar de in allerlei groteske vormen geknipte en geschoren heesters, den beo op zijn kruk, „en zie je wel, Nigt, dat al mijn kippen haar veeren verkeerd staan? Nu, 't is ook dure waar!”

De misvormde staarten der Indische katten waren evenzeer als eene monstrositeit te beschouwen, meer dan als eene varieteit, ofschoon bij dit geslacht de staart als een variabel orgaan mocht gelden. Men vond er, bij welke dit lichaamsdeel slechts de helft van de normale grootte bereikte, of staarten die gekromd waren, of omgeknikt, of aan het eind knopvormig verdikt, enz. De rassen gaven in dit opzicht veel verscheidenheid te zien; de boschkat bijv. bezat een korteren staart dan de Europeesche huiskat, de Braziliaansche langstaartkat daarentegen een langeren; bij de eene soort was het orgaan stomp en wollig, bij de andere spits en dunharig, enz. Op het eiland Man aan de westkust van Engeland leefde een kattenras 't welk in 't geheel geen staart bezat. Doch 't was al even moeilijk om voor den afgeknotten of kromgegroeiden staart der Indische kat een oorzaak op te geven, als voor het lange, zijdeachtige haar van de Angora-kat, voor de zwartgevekte tong van den Chineeschen hond, enz.

Aanvankelijk werd ook de orang oetan als eene monstrositeit beschouwd, nl. als het produkt van eene kruising tusschen mensch en aap. In verband daarmee werden aan de afbeeldingen van deze aapsoort vaak een min of meer menschelijken vorm gegeven (fig. 3). VALENTIJN, die een voorstander was van het geloof aan meerminnen, helde over tot de meening, dat een orang oetan wel een „afzetsel” van mensch en aap kon wezen, en evenzoo de Indische geneesheer Dr. BONTIUS, die zich ten tijde van J. P. COEN te Batavia ophield. Deze gaf zelfs eene teekening van een boschmensch of wijfjessater, evenals VALENTIJN van een meermin, en schreef: „Men meent dat zij hun ontstaan te danken hebben aan eene vermenging van apen en menschen”. Met meer stelligheid liet zich over deze hypothese uit de Fransche reiziger François LEGUAT, wiens reisverhaal onder den titel *Nieuwe Reystogt etc.* in het Hollandsch vertaald werd. Deze zag er een orang oetan op aan, welke zich tijdens zijn verblijf te Batavia op de punt *Saphier* (een der bolwerken van het Kasteel) bevond, waar men een klein huisje voor hem had ingericht. Of liever voor haar; 't was een wijfje, en groot van postuur. Het dier liep dikwijls overeind, en bezat volgens dezen schrijver zekere pudeur. Als kenmerk van de vrouwelijke sekse was het aangezicht geheel kaal, behalve aan de wenkbrauwen, maar had eene beslist ongunstige uitdrukking. Ja, het kwam volgens LEGUAT's gevoelen „volkomen overeen met de plumpe en onbeschofte tronies der Hottentottinnen, welke ik aan de Kaap gezien heb”.

Deze aap werd naar Holland gezonden, maar bereikte die bestemming niet. Het dier stierf op de hoogte van de Kaap aan boord van het schip der retourvloot, waarmee ook LEGUAT de reis maakte.

„'t Is zeker”, schreef hij, „dat die Aap ongemeen net de gedaante van een mensch had. De meesten op de vloot hielden 't daarvoor, dat dit beest was voortgesprooten van een mensch en een aap, want het gebeurt somtyts wel dat de een of andere slavin, een groote misdaad begaan hebbende en vrezende daarover naar gewoonte zwaarlyk gestraft te zullen worden, uit benautheyt de vlugt neemt naar de bossen, en daar als een verwoed beest leeft. En vermits nu de Natuur zig niet aankant tegen de vermenging van de Paarden met Ezels, zoo kan zij ook ligt verdragen die van een Aap met een vrouwelijk dier dat hem

gelijk is, wanneer dit laatste door geen andere of zedelijke beginselen teruggehouden word. Want daar is meer overeenkomst tusschen een Aap en een zwarte slavin, die zonder de minste kennis van God opgevoed is, als tusschen een ezel en een Merry."

Nicolaas WITSEN was met deze hypothese over de afkomst van den orang oetan niet onbekend, doch geloofde er niet aan. Zijn naturalistisch begrip kon wel het bestaan van staartmensen en wilde varkens met navels op den rug verduwen, maar teekende verzet aan tegen het geloof van LEGUAT en zijne tijdgenooten. In een brief aan CUPER schreef hij:

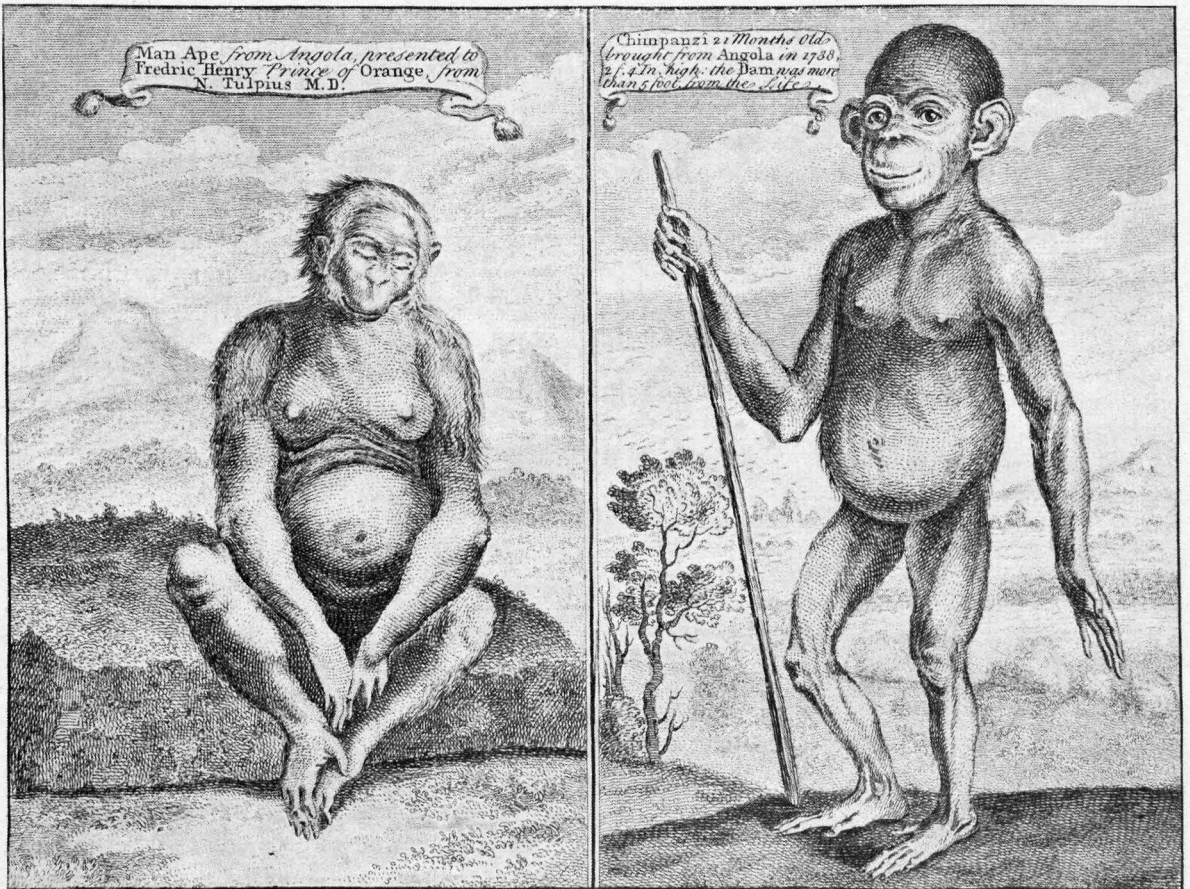

Fig. 3 Twee Afrikaansche, naar Nederland overgebrachte apen.

„In Borneo zijn Dieren, Ourang-outang genaemt; dese gaen op haer agterste Pooten, en ook op de vier, sij zijn gants ruyg en komen in de gedaente seer naer een mensch, ik heb er eenige na het leven in sijn verwen afgeschildert. De Heer Tulp heeft deselve beschreven, alsmede Bontius bij Piso. Maer ik heb er meer eygenschappen van gehoort uyt ooggetuygen, sij zijn de sommige pickswart, andere ros en geelagtigh, haere seden en manieren van doen schijnen bijna reedelijk te sijn. De Indianen seggen, hoewel ik sulks niet gelove, dat sij geteelt sijn van apen en Indiaense vrouwen in de bossen. Dog dit is waer, dat sij seer heet van natuur syn, en hitsigh worden als sij jonge vrouwen sien, soodat die sig van deselve moeten wagten opdat sij haer niet aanvliegen”.

Met den Heer TULP werd bedoeld de bekende Amsterdamsche geneesheer Dr. Nicolaas TULP, die zich met hetzelfde onderwerp had bezig gehouden. Hij vermeldde o. a. hetgeen een radja van Sambas op Bornéo's westkust eens had medegedeeld aan zijn (TULP's) neef Samuel BLOEMAERT, nl. „dat deze Satyrs, voornaemlijk die van 't manlijk

geslagt, wel so veel op hare kragten vertrouwen ende die moedigheid hebben, ja so sterk van lijf en leden wesen, dat se verscheide malen tegen een gewapend man hadden aangegaan". De Fransche beeldhouwer E. FRÉMIET gaf aan dit verhaal een aanschouwelyken vorm, toen hij zijn marmergroep beitelde „Gevecht tusschen een Dajak en een orang oetan". Die groep vormde als 't ware het pendant voor een ander werk van denzelfden kunstenaar: „Gorilla eene vrouw roovend".

Zulk een ontvoering, die steun gaf aan de mededeelingen van WITSEN betreffende „hitsigheid" van orang oetan's, was ook in Indië niet zonder voorbeeld. Althans wanneer als authentiek was aan te nemen het bericht van een zendeling te Padang over de schaking van de 15-jarige dochter van den kapitein der infanterie SCHOCK. Deze was ten 5 ure 's ochtends onderweg van Fort de Kock naar Bondjol, toen zij in haar draagstoel bestookt werd door orang oetan's, die uit de boomen hevig met stukken hout en steenen wierpen. Zij werd daardoor aan het hoofd verwond en de draagstoel vernield, terwijl de koelies, die slechts kleine messen bij zich hadden, de vlucht namen. De apen brachten haar vervolgens in hun nest in het bosch, en deden haar overigens geen leed; wel geraakten zij onderling in strijd over hun buit. Na ongeveer een uur gevangenschap werd het meisje bevrijd door het kampongvolk, 't welk door de koelies gealarmeerd en naar de plek gebracht was ¹⁾.

In 1712 zag VALENTIJN een levende orang oetan bij zijn confrater Ds. CAMPER te Batavia; en later, op zijn thuisreis, nog een aan de Kaap. Doch dit was een Afrikaansche orang oetan; evenals het vrouwelijk exemplaar van de kust van Angola (fig. 3), 't welk als een geschenk voor prins FREDERIK HENDRIK naar Nederland werd overgebracht en beschreven door Dr. TULP in zijne *Observationes Medicae*. Eene andere afbeelding in dat werk gold een chimpanzé (fig. 3), van dezelfde kust afkomstig. Eerst de tweede orang oetan, die levend in Holland gezien werd, kwam van Bornéo en behoorde tot de kleine Haagsche diergaarde van prins WILLEM V. De conservator van het natuurkundig kabinet van Z. H., VOSMAER, beschreef het dier in zijne *Natuurkundige Verhandelingen*; en, wat meer is, hij geraakte daarover met andere natuurvorschers in een „orang-oetan-oorlog". In de eerste plaats met de professoren HEMSTERHUIS en Petrus CAMPER. De laatste kon met het onderwerp eenigszins vertrouwd zijn, want hij was een zoon van den Ds. Florentius CAMPER, in wiens „thuyn" (hofstede) Ds. VALENTIJN zijn eersten orang-oetan gezien had. Zooveel waarheid kwam uit dezen schok der meeningen wel te voorschijn, dat men de *simia satyrus* als een afzonderlijk apengeslacht erkende; in tegenspraak met de theorie, of liever met het volksgeloof, 't welk in den orang-oetan een bastaardmensch wilde zien.

Tot de afwijkingen van het normale type bij het menschenras behoorden de zogenaamde witte negers of kakkerlakken.

't Waren de albino's van hun soort: personen die tengevolge van te weinig pigment in de cellen der opperhuid, eene abnormaal blanke of vale kleur hadden, welke hen aanstonds van andere Inlanders onderscheidde. Gemeenlijk waren 't heliophoben, die niet in staat waren het volle daglicht te verdragen. Deze lichtschuwheid was de aanleiding dat men hen kakkerlakken noemde. Inlandsche vorsten hielden zulke albino's als levende curiositeiten aan hunne hoven, te zamen met dwergen, mismaakten en wanscheepsels uit het dierenrijk. In het *Dagh-register* van het kasteel Batavia van 1640 vindt men eene missive van den gouverneur van Banda aan de Indische regeering, waarin hij gewag maakt van de komst

¹⁾ Tijdschr. v. N. I. 1892 I p. 399.

van een vaartuig uit Djambi, „onder pretext een blancken Bandanees (die men kackerlacken noemt) quamen soecken. Omme voorschreve personen sooveel mogelyck contentement te doen als ten opsichte van den Coninck van Jamby had syn E. een blancke Quey (kiaï) opgespeurt ende voor 50 realen ingecocht”.

De albino's hadden derhalve zekere handelswaarde, zoozeer deden ze voor Inlandsche hoven opgeld; en naar 't schijnt waren de Banda-eilanden, in 't algemeen de Molukken, productief ten opzichte van de soort. VALENTIJN, die zooveele jaren predikant op Ambon was, zag ze ook op Madoera. Over die van de Ambon-eilanden schreef hij:

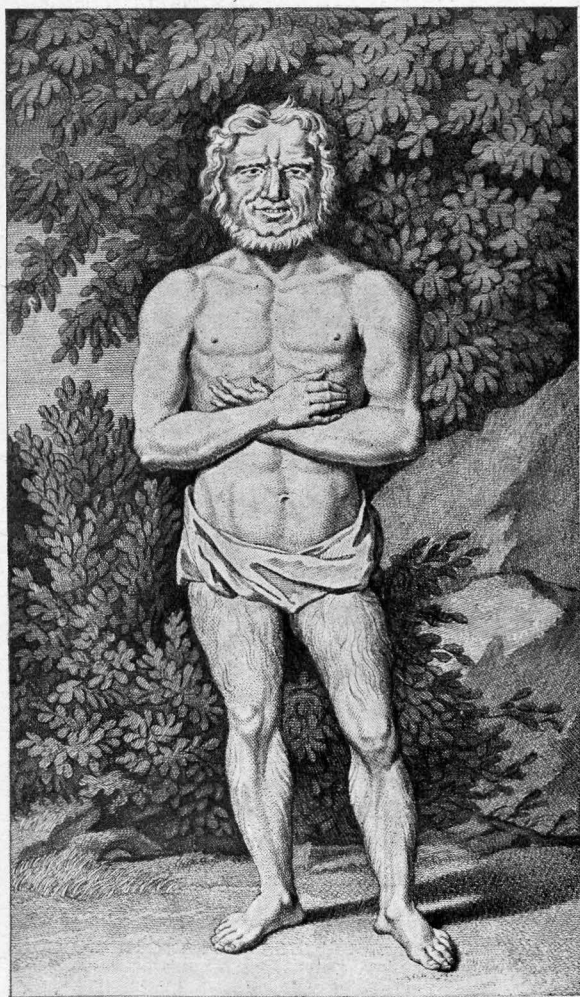

Fig. 4 Witte neger van het eiland Bali.

„Onder deze Inlanders vindt men ook een soort van menschen, die men Kakkerlakken noemt. Zij zijn bijna zo blank als een Hollander, hoewel het een ander afschuwelijk vaal of doodbleek-agtig blank op zig zelve is, vooral als men hen van nabij siet. Zij hebben zeer geel en als gezengd hair, veel groote sproeten op de handen en in 't aansicht, en zijn schubbig, ruw en rimpelig van vel, bij dag stiksiende, ja bijna half blind, zoodat hun oogen dan meest schijnen toe te zijn, pinkoogende gestadig, dog kunnen zeer wel bij nacht zien. Zij hebben ook graeuwe, daar andere inlanders zwarte oogen hebben en zijn, schoon mede van zwarte ouders, bij hun eigen Natie veragter dan andere inlanders, en ook afschuwelijk bij hen. Ik heb eenen Koning van Hitoe en zijn broeder gekent, die Kakkerlakken waren, en eenige zwarte Broeders en Susters, en zelf ook zwarte kinderen hadden. Men vind diergelyke menschen ook in 't rijk van Lovango (Loando) in Afrika en elders. Zij dragen dien naam na zekere Indiaansche Schallebijters, die jaarlijks vervellen, en dan bleek en rimpelig van huid zijn; en zij dragen die teregt, vermits zij er altijd zo schubbig en verveld als de Kakkerlakken of Lazarussen (Melaatschen) uytzien.”

In Europa werden ze inderdaad voor melaatschen gehouden door sommige geleerden, zooals door VOSSIUS. Maar WITSEN, die eene afbeelding van eene albino-vrouw uit Zuid-Afrika bezat, sprak dit aanstonds tegen. „Sy syn niet melaets, want dan soude men zulx aen haer vel kunnen sien, dat niet is.”

Op Nias, waar de albino's niet zeldzaam waren was het volksgeloof hun ongunstig; men beschouwde hen daar als eene monstruositeit, voortgesproten uit de verbintenis tusschen eene vrouw en een bela of boezen geest. De schrijvers R. VAN ECK en Dr. JACOBS zagen albino's op Bali, die de bekende afwijkingen vertoonden: geelachtig-wit en zijde-achtig glanzend hoofdhaar, rozige huid, roode pupil, lichtroode iris en eene hooge mate van lichtschuwheid.

Een van VALENTIJN's ambtgenooten, de predikant Josua VAN IPEREN, gaf in de *Verhandelingen* van het Bataviaasch Genootschap de beschrijving van een witten neger,

(fig. 4) die zich bij een transport slaven van het eiland Bali bevond, en op dat eiland zelf voor een buitengewoon individu werd gehouden. Deze man, Soudame genaamd, was de onderhoorige van een radja op Bali geweest en uit zijn dienst gedeserteerd, tezamen met eene slavin van hetzelfde eiland. Beiden waren echter opgevat, en vervolgens naar de Bataviasche slavenmarkt gezonden. Het paar bleef vereenigd doordien zij gekocht werden door den landheer HOOYMAN, welke hen te werk stelde op zijn landgoed in den omtrek van Batavia. De vrouw vertoonde geenerlei afwijking van de gewone raskenmerken, en evenmin het kind waarvan zij spoedig beviel. De man was over de benedenhelte van zijn lichaam zeer harig, en deze haren waren ruw en witachtig. Hij had onder de kin een voor een Inlander zwaren baard, met het hoofdhaar ineenloopende. Dit haar verschilde zeer van dat zijner landgenooten; het was „onzuiver wit met een citroenverwige vlamme, en dus anders wit dan het wit hair van eenige blonde Europeanen, of van onze kinderen, die naderhand lichtbruin of geelachtig hair verkrijgen.” Hij had een fors en gespierd lichaam, een gerimpelden hals, een blozende kleur en breede schouders; zijn vleeschkleurige huid vertoonde nog in den vorm van sproeten „eenige sporen van Balische bruinvelligheid, zeer veel gelijkende naar Chineesche karakters.”

De secretaris van het Bataviaasch Genootschap, VON WURMB, nam dezen albino de maat en bevond dat hij ruim 5 voet en 2 duim lang was. Hij had diepliggende, half toegeloken oogen, welke zich echter des avonds wijder openden, roodachtig bruine oogappels en laag afhangende, witte wenkbrauwen. Soudame was in het gebergte op Bali uit gewone, donkerkleurige ouders geboren, en zijn kind vertoonde geene sporen van albinisme. Dezelfde kenmerken van een kakkerlak bezat ook eene albino-slavin van Nieuw-Guiné, derhalve tot het Papoea-ras behorende; en de gouverneur van Ternate Dr. Paulus VALCKENAER (een broeder van den Franeker hoogleeraar Caspar VALCKENAER) berichtte aan het Bataviaasch Genootschap, dat hij gedurende de zeven jaren van zijn verblijf op het eiland vier witte negers had gekend, die allen van zwarte ouders waren geboren, en zwarte kinderen ter wereld brachten.

Nu rees nog de vraag bij de leden van het geleerd instituut: ontstond dit albinisme bij volken van het gekleurde ras vóór of na de geboorte? En wanneer het aldus uit zoovele voorbeelden bleek, dat donkerkleurige ouders blanke kinderen ter wereld konden brengen, hoe kwam het dan dat zulk een verschijnsel zich nooit in Europa voordeed, dat personen van het blanke ras nooit een zwart kind voortbrachten? 't Was een vraagstuk, 't welk den ouden predikant (Josua VAN IPEREN) deed uitroepen: „Helaas hoe blind laat ons de Natuur in het ontdekken van de werktuigkunde der dierlijke voortteeling!”

S. KALFF.

EENDAGSORCHIDEEËN.

In de Tropische Natuur (Maart 1925) verscheen onder bovenstaanden titel een rijk gedocumenteerd artikel van den Heer Dr. J. J. SMITH, waarin een van de aardigste verschijnselen uit de aan bijzonderheden zoo rijke groep der orchideeën besproken werd. Voor de bespreking van de literatuur en de beschrijving van den periodieken groepsgewijzen bloei van de duifjes en andere orchideeën verwijs ik naar dat artikel; hier wilde ik slechts eenige proefnemingen beschrijven, die de kwestie een stapje nader tot de oplossing brengen, inzooverre men van een „oplossing” van natuurverschijnselen kan spreken. Want wat doet